

A Dél –alföldi Termálklaszter Elnökségének kihelyezett ülése Szovátán, 2009 október 19-22 -én

A vendéglátó szálloda Szovátán

A Danubius Rt. három erdélyi szállodája, a négycsillagos Szováta, valamint a kétszillagos Brădet és Făget tavasz óta szinte telt házzal működik. „Gazdasági válság ide vagy oda, idén lényegesen nőtt a Szovátára üdülésre vagy kezelésre érkezők száma. Az más kérdés, hogy már azok a visszatérő vendégek sem szórják a pénzt, akik az elmúlt években tették. A visszaesést azonban a konferenciaturizmus csökkenése okozta” – magyarázta Fülöp Nagy János vezérigazgató, aki az őszi idényre lát némi esélyt a javulásra.

Az év elején a Hotel Brădet négy és fél csillagosra való fényesítése szerepelt a prioritási lajstrom első helyén. A gazdasági válságra és a bankok hitelfeltételeire hivatkozva tavasszal a magyarországi Danubius részvényesei elvetették Fülöp Nagy János szovátai vezérigazgatónak a szálloda felújításra és átalakításra vonatkozó átfogó tervét. Elfogadták ellenben a fele akkora befektetést igénylő wellness központ kialakítására vonatkozó elképzelést.

Az elképzelés szerint teljesen szétválasztanák a felsőbb szinten jelenleg együtt működő gyógyászatot a leendő wellness központtól. Itt több édes-, illetve sós vizű medencét alakítanának ki, három különböző fajta szaunát helyeznének el, és a felső szinten működő fitness termet is leköltöztetnék. Ugyanakkor építenének egy élményfürdőt, melyből ki lehetne úszni a szabadba, ahol úgyszintén egy medence és napozófelület kapna helyet.

A tulajdonosi szerkezet

Teljes egészében magánkézbe került a szovátai fürdővállalat. Igazgatójától, Fülöp Nagy Jánostól megtudtuk, a Danubius szállodalánc a részvények 94,6 százalékát birtokolja, a fennmaradó rész pedig magánszemélyek kezében van. Ezeket is felvásárolná a vállalat.

Majdnem 450 ezer lejt fektetett be a szovátai fürdővállalat a Medve-tó körüli strand felújításába. A cég minden évben legalább annyit költ felújításra, korszerűsítésre, amennyi nyeresége volt az előző esztendőben.

„A magyarországi cég leányvállalata működteti a strandot, olyan nyereségesen, hogy 12 hónapig nemcsak működő-, hanem fejlődőképesek is vagyunk. Az anyavállalat nem veszi el a profitot, hanem itt hagyja, azzal a kikötéssel, hogy a következő évben legalább annyit fordítsunk fejlesztésre, amennyi nyereségünk volt” – magyarázta Fülöp Nagy János. Az igazgató azt is közölte, már két hónapja teljesen magánkézben van a vállalat.

„1990-ben alakultunk részvénytársasággá, a volt szocialista vállalat utódaként. Az állam 2001-ben eladta a 82 százalékos birtoklást bizonyító értékpapírjait, a fennmaradó 18 százalék pedig a kisrészvényesek tulajdona volt. Később a Medve-tó használati joga mellett telkeket is tulajdonunkba vettünk, így akkor 2,25 százalékos részesedés jutott az államnak. Végül ezt

áprilisban teljesen kizártuk, s tervezzük, hogy a kisrésztvényesek tulajdonhányadát is felvásároljuk, ha eladják. Ez majdnem 5 százalékot jelent” – tette hozzá az igazgató.

Mindig az állam tulajdonában marad

A **Medve-tó** kapcsán Fülöp Nagy János hangsúlyozta: ahhoz csak használati joguk van. „Az Alkotmány előírja, hogy az ország felszíni és altalajkincsei az állam tulajdonát képezik. A Medve-tó kimondottan természeti kincs, így örökké az államé marad. Egyelőre 20 évre kapta meg a használati jogot az a cég, amely a fürdővállalat tulajdonosa, ebben az esetben a Danubius Szálloda” – magyarázta az igazgató.

Még van, amit javítani a szovátai turizmuson

A fürdővállalat igazgatója szerint jó pár évnek el kell még telnie ahhoz, hogy minőségi szolgáltatást nyújtó turizmus legyen Szovátán. „Az a legnagyobb butaság, ha a profitot nem fektetik vissza a fejlesztésbe. A fürdővárosban továbbra is erre lenne a legnagyobb szükség” – mondta Fülöp Nagy János. Szerinte az önkormányzat feladata az lenne, hogy javítsa meg az utakat, parkosítsa, illetve biztosítsa a közvilágítást.

Jóváhagyták a tízmillió eurót a Borvizek Útja kivitelezéséhez

A Fejlesztési Minisztérium jóváhagyta a Borvizek Útja turisztikai projekt kivitelezéséhez szükséges több mint 10 millió eurót. Ebből az összegből finanszírozzák 13 Kovászna és Hargita megyei település turisztikai infrastruktúrájának korszerűsítését, vagyis sétányokat, pihenőpavilonokat hoznak létre a meglévő borvízforrások környékén, de építenek és korszerűsítenek fürdőmedencéket, mofettákat, illetve javítják a közvilágítást és vízhálózatokat. Kovászna megyéből Sepsiszentgyörgy-Sugásfürdő, Előpatak, Bölön, Barót, Bodok, Málnás, Sepsibükszád és Bereck vesz részt a projektben. Mintegy 5,4 millió euró áll rendelkezésre ahhoz, hogy a borvizekhez köthető infrastruktúrát kiépítsék. A munkálatok várhatóan november közepétől kezdődnek el és 18 hónapig tartanak.

Íme a szovátai fürdővállalat privatizációjának rövid története:

A kelet-európai rendszerváltozások történetében a román volt a legvéresebb, nyomait

90- es években nagyon megérezte az ország. A belföldi vállalatok tönkrementek, a külföldiek pedig nem mertek befektetni az ingadozó gazdaságú országban. Ez azt eredményezte, hogy csökkent a foglalkoztatottak aránya, főleg a vidéki, nagyvárosoktól messze eső településeken.

A privatizáció is lassan indult meg, ugyanis egy törvény értelmében először az 1946. március 6. és 1989. december 22. között államosított ingatlanokat kellett visszaszolgáltatni az eredeti tulajdonosoknak, ugyanakkor hiányzott az egységes stratégia, ami ugyancsak nem könnyítette meg az állami vállalatok privatizációját. Fokozottan igaz volt ez a turizmus szektoraira. Az 1996-os választások győztese a Román Parasztpárt volt, vezetésével indultak meg a privatizációs folyamatok. A román magánosításnak két stádiuma volt: az egyik az aktivitási privatizáció, amikor az intézmény működtetési jogát adták "bérbe", míg a reálprivatizáció esetében részvénycsomagok eladásával folytatták a magánosítást.

A szovátai szállodák esetében mind a két forma érvényesült. 1989 decemberére 4 szálloda, 76 villa és 2 kemping tartozott egybe, összesen 4039 embert tudtak elszállásolni egy időben. Az ingatlanok egy kézben tartása céljából 1991-ben megalakult egy 100%-ban állami tulajdonú részvénytársaság. Az üzemeltetést még ebben az évben kiadták, de a szállók állami tulajdonban maradtak. A befektetőkre a szovátaiak és a szálloda is „messiásként” vártak, ugyanis az 1991-2001-es időszakban az állami források minimálisra apadtak. Ez azt jelentette, ha nem privatizálják a szállodákat, azokat állapotuknál fogva két-három éven belül be kellett volna zárni, a meglévő természeti és humánerőforrások ellenére. 2000-ben Szovátnán is elindult a tulajdonképpeni privatizáció. Ez év novemberében az állami tulajdonban lévő Balneoclimaterica társaság 76 villájából 36-ot perben visszanyertek a régi tulajdonosok, vagy azok jogutódai.

A Salina Invest 2001 májusában 1,9 millió dollárért vásárolta meg a fürdővállalat részvényeinek 82 százalékát. Emellett kötelezettséget vállalt arra, hogy 2 éven belül 5,1 millió dollárt fektet a fürdőtelep felújításába. A Salina Invest társaságot a magyarországi befektetői társaság a Corvinus Rt., a Danubius Rt., a szállodaláncot működtető Civis Hotels, a turizmus területén komoly tapasztalatokkal bíró Aktív Konferencia Rt., a turisztikai létesítmények tervezésére és kivitelezésére szakosodott Alfa Invest Kft., valamint a csíkszeredai Öcsi Fuel Kft. hozta létre 2000 novemberében. A társaságban a többségi tulajdonos a Danubius Rt., amely szakmai befektetőként vásárolta meg a gyógyfürdőt. A szerződést az Országos Privatizációs Intézettel (APAPS) kötötték, és belefoglalták, hogy a mindenkori bevétel 70%-a gyógyturizmusból kell, hogy származzon. Ekkor 4 szálloda került a társaság tulajdonába 2150 fekvőhellyel, a gyógykezelő, valamint 40 villa. A privatizációs folyamat azonban nem ment egyszerűen. A szerződés megkötése jó ürügy lett arra is, hogy a román nacionalista erők támadást indítsanak a magyarországi tőke megjelenése ellen. Az egyik szálloda, a 2 csillagos Alunis eladásra került, az indulatok ezáltal némiképp csitultak és kezdődhettek a fejlesztési munkálatok. A szállodákat és a gyógykezelőt is felújították. A Danubius Health Spa Sovata előbb 3 csillagos, majd 4 csillagos besorolást nyert, a teljes felújítást követően 2003-ban az év legjobb romániai szállodájának választották meg. A Bradet és a Faget szállodák 2 csillagosak maradtak, de beruházások itt is történtek, a lifteket felújították, a konyhatechnológiát korszerűsítették. A szerződésben vállalt 5 millió dollár mellett 100 ezer dollárt környezetvédelemre fordítottak. Ebből az összegből többek között a Medve- tó környéki patakokat szabályozták. Fontos továbbá - és itt szeretném megjegyezni -, hogy a társaság megkapta a Medve- tó használati jogát is 20 évre, és további 20 évre opciós jogot szereztek. A szovátai gyógyászati kezelések legfontosabb eleme ugyanis a tóból nyert gyógyiszap, mely kiválóan alkalmas nőgyógyászati és mozgásszervi megbetegedések kezelésére egyaránt. A román jogszabályok szerint az 50 cm alatti talaji és altalaji kincsek állami tulajdonban maradnak; emiatt beszélünk csupán használati jogról.

A korábban megkötött opciós szerződés értelmében, 2007-ben a Danubius Rt. felvásárolta a Corvinus Rt. által birtokolt 43,51 %-os tulajdonrészt, ezáltal a Salina Invest 98,8 %-os részvényesévé vált.

2007-ben a kezelőközpont egyik szintjét konferenciateremmé alakították át, igazodva a modern turizmusipar igényeihez. Az újonnan létrehozott Margaréta terem 500 fő befogadására képes, modulokra bontható és nívós konferenciák megrendezéséhez szükséges technikai felszereltséggel bír. Ebben az irányban szerettek volna tovább menni a cég vezetői, terveik szerint a Bradet Hotel-t egy 9,1 millió eurós beruházásból, a konferenciaturizmusra specializálódott 4 és fél csillagos (itteni besorolás szerint 4+) szállodává szerették volna átalakítani. A tervek szerint megemelnék egy emelettel, az utolsó szinten luxus apartmanok kapnának helyet, az épület alatt pedig mélygarázst alakítanának ki. A gazdasági válság hatására azonban e tervek elhalasztása szükségeltetett. A társaság egy másik céljának megvalósítása felé orientálódott, mégpedig a négycsillagos Danubius Hotel Health Spa Sovata

egykori, jelenleg kihasználatlan kezelőbázisán egy wellness központ kialakítása. Így sikerülne szétválasztani a jelenleg egy épületszinten tömörülő kezelőbázist, a kikapcsolódást nyújtó központtól.

A szálloda új szolgáltatásai elkezdtek visszacsalogatni a 90-es években elveszített vendégeket. A szállodák szolgáltatásai jelenleg a következők:

- balneo-, illetve hidroterápia
- nőgyógyászati kezelések
- mechano-, kinetoterápia
- elektroterápia
- fototerápia
- inhaláció
- psoriasis kezelés, bőrgyógyászati kúra

A Romániában is tapasztalható demográfiai krízis miatt a nőgyógyászati kezelések rendkívül népszerűek.

[A román gyógyturizmusban lépéselőnyben van Szováta:](#)

-Jó hírnévnek örvend, neve az elmúlt években ismertté vált nemzetközi viszonylatban is. Az épülő Észak-erdélyi autópálya (mely Nagyvárad- Brassó útvonalon nem messze fog elhaladni Szováta mellett) kivitelezése mellett nagy remények fűzhetőek a tervben lévő Marosvásárhely-Iași autópálya megépültéhez is, mely nyithatna a dinamikusan fejlődő keleti piac felé, és új lökést adhatna a megtorpanóban lévő konferenciaturizmusnak. Ugyancsak itt szeretném megjegyezni, hogy a 40 km-re lévő Marosvásárhely repülőtere immár nemzetközi, naponta fogad járatokat Budapestről. Ezek mind olyan infrastrukturális fejlesztések, melyek felvirágoztathatják az amúgy is prosperáló szováta turizmust.

A felújított strandot nyáron naponta több száz turista látogatja, ami a helyi gazdaságot is fellendíti. A szuvenírek készítői nagyobb számban tudják eladni portékáikat, ami a családi vállalkozásoknak segít. A fürdő körül sorra nyitottak színvonalas vendéglők és teraszok.

A Danubius Rt. által elvégzett beruházások ösztönzőleg hatottak a konkurenciára is. Ioan Piroșca, az Aluniș Hotel tulajdonosa is korszerűsítette szállodáját. 2008-ban két szinten két csillagról háromra emelte a szobák komfortját, 2009-ben további két emelet kerül modernizálásra. Szintén 2008-ban, a főépület tőszomszédságában egy hatalmas konferencia- és wellnessközpontot épített. A 2, 4 millió eurós beruházás keretében helyet kapott egy teke-, illetve bowlingpálya, két medence, szauna, fitness terem, kezelőbázis és egy konferenciaközpont.

A fürdővállalat azonban ennél is szélesebb skálán képzei el a jövőben a térség életében betöltött szerepét. Kezdeményezésükre a Szováta-i Faipari Líceumban két turisztikai osztályt indítottak, ahol szakácsokat, pincéreket, szobalányokat képeznek. Szováta származású lévén, Fülöp Nagy János fontosnak tartja a helyi magyarság gyökereinek megerősítését, és gazdasági fejlődését, ami a már létrejött változásokkal kedvező tendenciákat mutat.

Ugyancsak a térség fellendülését, és a város imázsának javítását szolgálja a jelenleg is zajló nagy volumenű beruházás. A Phare program keretein belül 24 millió euróból a sós talajban az évtizedek során tönkrement víz-, és szennyvízhálózat felújítását, a vízüzemek, a közvilágítás korszerűsítését hajtják végre, valamint lecserélik az összes fürdőtelepi utca burkolatát.

Végül, de nem utolsó sorban a település arculatának szerves részét képezik a jellegzetes szováta villák. A perben visszanyert villákat, a régi-új tulajdonosok igyekeznek felújítani, ám

azon villák állapota, melyek tulajdonosi jogviszonya még nem rendezett, eközben tovább romlik. Az önkormányzat, kikérve Mihály Ferenc helyi restaurátor véleményét, összeállította azon villák lajstromát, amelyeket csak az eredeti homlokzat visszaállításával szabad újjáépíteni. Céljuk megőrizni a Szovátára és általában a székelyföldi villákra jellemző építkezési stílust. A tulajdonos lebonthatja, és teljesen újjáépítheti a villáját, de a homlokzat esetében a múlt század eleji faragott erkélyek és a kis tornyocskák változatlanul meg kell jelenjenek az új villákon is.

Fülöp Nagy János becslései szerint a tulajdonosi jogviták után, mintegy 7 villa marad a fürdővállalat tulajdonában. Fontos lenne, hogy ezen jogviták mihamarabb lezáruljanak, hogy nekiláthassanak a megmaradt villák felújításához és átalakításához. A felújított villák ideális helyszínül szolgálnának a tehetősebb vendégek által igénybe vett exkluzív turizmusnak.

Szovátán történt meg a legjelentősebb magyar beruházás Székelyföld turizmusában; de nem az egyetlen. Csíkszeredán a Hunguest Fenyő Hotel szintén magyar illetőségű. A magyar tőkével létrehozott szálláshelyek abban az esetben is ide sorolandók, ha annak erdélyi származású magyar a tulajdonosa, de a befektetéshez szükséges anyagi hátteret Magyarországon szerezte, illetve áttelepült. Ilyen az Olti Árpád tulajdonában lévő csíkrákosi Vándor Székely Panzió.

A Gyilkos tó

A Gyilkos-tó keletkezése, kialakulása: 1837- ben (amely köztudottan csapadékos év volt) a mai területétől keletre emelkedő Gyilkoskő (1381m, újabban 1401 m) oldalából az agyagos lejtőtörmelék (ez a jégkorszaki Würm-ben halmozódott fel) kellően megázva hegyomlásként zúdult alá és bőséges törmelékanyaga, köfolyása elgátolta a Békás- patak vizét, amelynek fő táplálói a Vereskő, a Hagymás, a Likas és a Cohárd (vagy Nagy- Cohárd) patakok.

Természetes elgátolású tó, vagy torlasztó. Mások a tó keletkezését az 1838. január 11- ki földrengéssel hozzák kapcsolatba. A hegyomlás után megindult a mészkőréteg aprózódása, mely nagy mennyiségű agyaggal keveredett. Ennek vízzáró hatásaként rövidesen megszűnt a folyóvíz szivárgása és így fokozatosan kialakult a torlasztó. Régi neve Veres- tó (Lacu Roșu). Az egykori völgyet borító fenyőerdő maradványai, megkövesedett rönkjei, csonkjai még ma is kiállnak a tó vizéből. A vasoxidos, meszes víz konzerválta a fák csonkjait. A tó felülete szép időben visszatükrözi a partok vörös mészkőszikláit.

A torlasztó véglegesen 1838 nyarára alakult ki. Ekkor vízállása magasabb volt és kb. 1 km-rel hosszabban felnyúlt a Hagymás- patak völgyébe. A hagyomány szerint a „gyilkos” elnevezés onnan ered, hogy a katasztrófa idején pásztorok legeltették juhaikat a lejtőkön, amikor hirtelen elnyelte őket a föld. A „Gyilkos” nevet- a népmondák alapján- először Orbán Balázs

használta 1864- ben. Más vélekedés szerint a fenyőerdőt „gyilkolta meg” és „ma a vízből kimeredező csonkok, mint valamely székely község elhagyott temetőjének korhadó kopjafái figyelmeztetik a vándort a mulandóságra - memento mori!”(L. Gyárfás Győző 1910).

Ugyancsak népi hagyomány szerint egyik télen a tó jege beszakadt, és az átkelők belehaltak állataikkal együtt.

Esőzések a beömlő patakok sárgás- vörösre festik a tó vizét és tetemes mennyiségű lebegtetett hordalékot, szállítanak a tóba. Többen a vörös színű mészkőrétegekből származtatják a Veres- tó nevet. A Kis- Cohárd hegység tömegének tükröződése a tó vizében számos festőt ihletett alkotásra.¹

A torlasztó méretei: (1955. évi adatok, A. Năstase, I. Pișotă mérései): tengerszint feletti magassága 983 m, kerülete 3090 m, felülete 126 340 négyzetméter (azaz, 12, 6 hektár), víztömege 680 000 köbméter, közepes mélysége 5, 4 méter, legnagyobb mélysége 10, 5 méter (a kifolyás közelében, felesleges vizét a Békás- patak vezeti le). Hosszanti tengelye 1 km, kis tengelye (nyugati ág) 442 méter, átlagos szélessége 100 méter, feltöltött területe 126 720 négyzetméter, 10 000 négyzetméternyi felületet növényzet borít.

A tó feltöltődése lassú, de folyamatos. I. Bojoi (1967) számításai szerint 130 év alatt 480 000 köbméter hordalék rakódott le a tóban, ami a tömegének mintegy 40%- os csökkenését eredményezte. Petre Gâștescu limnológus számításai szerint kb. 2080-ra várható a Gyilkos-tó teljes feltöltődése. A tóban a tavi pisztráng (népiesen pér) és sebes pisztráng meg a rákok sokasága él. A Gyilkos- tó L-alakú, a rövidebb rész a Cohárd-patak völgyébe nyúlik, hossza közel 438 m. A juh- pataki ága 900 méter. A Likas- patak völgyében pisztráng- tenyészet van. Nyáron a tó vize felmelegszik 22 C° - ra, télen jégpáncél borítja.

A Gyilkos-tó közvetlen területe és vidéke természetvédelmi terület. Kellemes mikroklímájú üdülőtelep, kedvező az idegkimerültség, álmatlanság vagy betegség utáni lábadozás esetében. Az átlagos évi középhőmérséklet 8 C° körül van. Legmelegebb hónap a július és az augusztus. A napfürdőzés a szervezet gyors felépülésének természetes forrása. A gyenge szélmozgások, a tiszta levegő, a vízfolyások és a kisebb- nagyobb vízesések magas szinten biztosítják a sportot, üdülést-, pihenést kedvelők igényei kielégítését. A századfordulótól kezdődően éppen a gyógyüdülés igénye pezsdítette fel a „Székely Svájc” e szegletének idegenforgalmát.

¹ Vofkori László: Utazások Székelyföldön, 2004

A GYILKOS-TÓ RÉGIÓ TURIZMUSÁNAK JELLEMZÉSE

Gyilkostó, Gyergyószentmiklós tartozéktelepülése, a két helység turizmusa szorosan összefonódik, ezért Gyilkostó turizmusának vizsgálatakor kikerülhetetlen Gyergyószentmiklós idegenforgalmának elemzése.

A régióban fennálló viszonyok megismerése céljából interjúkat készítettem a helyi idegenforgalmi szakemberekkel, illetve a témában érdekeltekkel.

Megkérdezettjeim: Gál Sándor, a helyi fejlesztési bank igazgatója, a Babes-Bolyai Egyetem Gyergyószentmiklós-i Turisztika Karának előadója, egyben a Gyilkos-tó melletti Gál- Villa tulajdonosa; Bajkó László a gyergyói Anita Panzió tulajdonosa; valamint Huszár Imre a gyergyói Rubin Hotel és a Rubin Panzió tulajdonosa.

A páratlan természeti adottságok ellenére, a Gyilkos- tónál áldatlan állapotok uralkodnak. Nagyfokú környezetszennyezés zajlik, ennek egyik oka, hogy nincs kiépítve a csatornahálózat. A szennyvíz kérdését minden háztulajdonosnak találékonyan kellett megoldania: legtöbbször valamelyik közeli patakba engedik bele, nem számolva a következményekkel. A 12C jelzésű országút Gyergyó – Gyilkostó szakaszának is rossz a minősége, helyenként jókora kátyúk nehezítik a közlekedést. A parkolás megoldatlan, hétvégenként lehetetlen parkolóhelyet találni, gyakran a közlekedők útját is elzárják, és forgalmi káosz keletkezik. A Nemzeti Park közepén áthaladó hatalmas teherforgalom káros hatása a növény- és állatvilágra felbecsülhetetlen.

Az engedély nélküli munkálatok is komoly problémát okoznak: házakat bontanak, építenek, bővítenek, fákat vágnak ki, mindezt bármilyen előzetes jóváhagyás nélkül.

A feketeturizmus prosperál, megkeserítve a helyi idegenforgalmi vállalkozók életét is.

Miközben Gyilkostó üdülőtelep szinte mindegyik szálloda- és panziótulajdonosa visszaesésre panaszkodik, az üdülőtelep kisebb-nagyobb hétvégi házaiban, villáiban, illetve a tóba ömlő patakok mentén virágzik a feketeturizmus. A szállodák parkolóiból halásszák el a turistákat olyan személyek, akik nem hivatalosan folytatnak vendéglátó tevékenységet. A zavarosban halászók autóval beállnak egy szálloda vagy panzió parkolójába, és a szélvédőre ragasztott papírlapon hirdetik, hogy olcsóbb szállást ajánlanak. Az érdeklődőket aztán elkalauzolják a saját hétvégi házukba, de sok esetben sátorozók számára alkalmas kaszálóterületet is tudnak ajánlani.

A Monturist Kft.-t még az 1990- es évek elején hozta létre Gyergyószentmiklós és Budapest V. kerületi Lipótváros önkormányzata azzal a céllal, hogy a gyergyószentmiklói önkormányzat Gyilkostó üdülőtelepén lévő ingatlanok ügyeit kezelje. A cég adja bérbe a Gyilkos-tó partján lévő területet büféüzemeltetéssel foglalkozó vállalkozóknak, illetve

ajándékarusoknak. A bérlők és a Monturist Kft. közötti konfliktusok is hátráltatják az üdülőtelep fejlődését.

Hargita és Neamț megyék között évek, sőt lassan évtizedek óta határviták zajlanak. Mindkét megye, más és más térképek alapján, magáénak érzi a Békás- szorost.

Összefoglalva a negatívumokat: annak ellenére, hogy Gyilkos- tó- a Keleti- Kárpátok talán leglátogatottabb, legforgalmasabb látványossága- mai helyzetének leaggasztóbb része a tó (és környezete) kezelésének rendezetlensége. A turistatömegek évről évre nőnek, a Békás- szoros nyári forgalma sokkoló méretű, a kiszolgáló létesítmények ellenőrizetlenül szaporodnak, a tervszerűtlenség miatt a környezeti állapot gyorsan romlik. Átalakul a természetes és az épített környezet is, ám mivel teljességgel tisztázatlanok, kaotikusak a tulajdoni és kezelői, felügyeleti viszonyok (az állami erdészet, a Nemzeti Park, a Gyergyószentmiklósi Önkormányzat és bérlő magáncégek feszülnek egymásnak), jelenleg semmiféle átgondolt irányítás nem történik.

Ugyan a helyzet nem túl biztató, de történnek erőfeszítések az üdülőtelep fejlődése érdekében. 2009. júniusában a gyergyói önkormányzat információs irodát hozott létre az üdülőtelepen. Az információs iroda kettős célt szolgál: egyrészt szórólapokkal segítséget nyújt az ide látogató turistáknak, valamint a legális szállásadókhöz irányítja a vendégeket; másrészt ellenőrzést gyakorol a Gyilkos- tónál zajló tevékenységek felett, feltérképezi az építkezéseket és azok törvényességét, felügyeli a köztisztaságot és a parkolást.

A Viridis Kft.-t 2000-ben hozta létre a Gyergyószentmiklós-i Naturland Alapítvány természetvédő civil szervezet. Feladata a tó körüli szemét begyűjtése és a folyamatos takarítás mellett a csónakáztatás lebonyolítása. A bevételt az üdülőtelepen elvégzendő munkálatokra fordítja. 2009. januárjában a Viridis Kft. bekerített egy 25 méter sugarú kör alakú részt a Gyilkos- tavon, kialakítva egy kisebb jégpályát. A tó jellegzetességét adó fákat körbekerítették épségük védelmében. A további tervek szerint megvilágítják a területet, valamint öltözőt és korcsolyakölcsönzőt hoznak létre. A Naturland Alapítvány továbbá tanösvényeket alakított ki 2001-2002-ben a tó körül.

A Hargita Megyei Önkormányzat is fejleszteni szeretné a régió turizmusát, rövid és távlati céljaik között szerepel a természetvédelmi területek megfelelő védelme, látogatásának biztosítása, ökoturisztikai komplexumok létesítése, ökoturisztikai útvonalak kialakítása, ifjúsági táborok szervezése. 2009-ben a következő Gyergyó-térségi projekteket támogatták: a turistaútvonalak nyilvántartásba vétele, ezek adatbázisának elkészítése, hegyimentők továbbképzése, illetve az alpinista útvonalak rendbetétele a Gyilkos-tónál és a Békás-szorosban.

Talán az egyik legfontosabb esemény a fejlődés útján 2009. májusában következett be. Elkezdődött a víz- és csatornahálózat kiépítése, valamint egy derítőállomás megépítése. A finanszírozás pályázat útján nyert kormányzati alapokból történik.

A megkérdezettek egybehangzó véleménye alapján kijelenthető, hogy az egyik legfontosabb hátráltató tényező az összefogás hiánya. A térségen belül nincs együttműködés a vállalkozók és az önkormányzat között, az egyének maguk próbálnak érvényesülni.

Tapasztalataik szerint július-augusztusban nincs a vendégek számának megfelelő szálláshely, ezen a két hónapon kívül viszont csak hétvégi turizmus a jellemző, vagy az sem. A másik fontos probléma, hogy az állandóan nagy tranzitturizmus ellenére, kevés a fizető szállóvendég. A panziótulajdonosok nem rendelkeznek olyan anyagi forrásokkal, amivel a turisztikai szezon meg lehetne hosszabbítani, és nincs olyan szerv, amely ötleteket, adhatna ez ügyben.

Programajánlataik rendkívül szegényesek, általában ugyanazt ajánlják. A régióknak nincs egy egységes, egyedi turisztikai imázsa, a kommunikáció hiányzik a vállalkozók között, a fő cél az egyéni haszonszerzés. A panziósok, saját elmondásuk szerint, szakmai hiányosságaik orvoslására nincs mód, nem merült fel annak lehetősége, hogy képzett szakemberek oktassák őket, annak ellenére, hogy Gyergyószentmiklóson működik a Babeş- Bolyai Tudományegyetem Turisztika Kara, megannyi kiválóan képzett turisztika szakos tanárral. A helyi vállalkozók válaszai és becslései alapján, Gyergyószentmiklós-Gyilkostó régióban a fizető szállóvendégek hozzávetőlegesen 55-60 %-a magyar állampolgár. A magyar vendégeknek a 15-20 %-a visszajáró. Ugyanakkor egyre jelentősebb a belföldi turizmus is, mivel az árak Hargita megyében alacsonyabbak, mint más, hasonló adottságokkal rendelkező megyékben (Brassó, Fehér).

BÉKÁS-SZOROS (CHEILE BICAZULUI)

Románia egyik legérdekesebb és legnagyobb sziklaszorosa és harántvölgye. Sokan a Balkán- félsziget legszebb szurdokvölgyének tartják. Zúgó hegyi patakok, kisebb- nagyobb vízések, meredek mészkőszikrek, barlangok díszítik a szurdokvölgyet. A Békás- szoros a Keleti- Kárpátok legnagyobb és leglátványosabb, mészkőben kialakult hasadékvölgye.

Tulajdonképpen a Gyilkos- tó közvetlen folytatásaként, a Békás- patak felső völgyében kialakult kanyon, szurdokvölgy. A mészkő alatt kristályos palák húzódnak. A Békás- patak esése a szoros kijáratáig mintegy 200 méter. E szakadékvölgy ma növénytani és földtani védett terület, tájvédelmi körzet.

Szováta, 2009-10-22

Dr. Albelné Szentmiklóssy Gabriella